

Základní tón x basový tón

Basový tón je nejnižším tónem souzvuku – ať se jedná o základní tvar (kvintakord, septakord), nebo obrat

Základní tón je basovým tónem základního tvaru (kvintakordu, septakordu), u obrátů ho nalezneme v některém z horních tří hlasů.

Tedy: sextakord C dur má basový tón e a ten je v basu (logicky, když se mu říká basový...), jeho základní tón je tón c a ten nalezneme v některém z horních hlasů.

Dominantní septakord a jeho obraty

Dominantní septakord vzniká v dur i v moll přidáním diatonické tercie k durovému kvintakordu na pátém stupni dané tóniny. Výsledkem je tvrdě malý, nebo-li dominantní septakord. Jeho použití je dáno číslem 7 pod basovým tónem na pátém stupni tóniny. Funkční označení je tedy D^7 .

Na D^7 je potřeba nastoupit takovým způsobem, aby základní tón nastupoval stranným nebo protipohybem vůči septimě. Skládá-li se tedy dominantní septakord z tónů g-h-d-f, jsou tyto možnosti:

1. tón g je zadržen a na septimu f nastupujeme směrem dolů nebo nahoru (stranný pohyb)
2. tón f je zadržen a na tón g nastupujeme směrem dolů nebo nahoru (stranný pohyb)
3. Na tón g nastupujeme směrem nahoru a na tón f směrem dolů (protipohyb)
4. Na tón g nastupujeme směrem dolů a na tón f směrem nahoru (protipohyb)

Rozvádí se do

VI stupně – obdobně jako dominantní kvintakord = c.t. stoupá na tónickou primu (tercii VI stupně, tedy v C dur tón c), zbývající dva horní hlasy klesají, výsledkem je VI stupeň se zdvojenou tercií (klamný závěr).

Tóniky

a) Pravidelně: Citlivý tón stoupá, septima klesá. Výsledkem je tzv. *ztrojená* tónika. Ztrojená proto, že se skládá ze tří basových tónů a jedné tercie. Vnikne to např. následujícím způsobem:

S: d^2 c^2

A: f^1 e^1

T: h c^1

B: G c

Takový rozvod je možný výhradně na konci harmonické věty!

b) Pravidelně s použitím neúplného D^7 : Citlivý tón stoupá, septima klesá. Výsledkem je úplná T se zdvojeným basem.

Neúplný D^7 = dominantní septakord složený ze zdvojeného basového tónu, citlivého tónu (tercie) a septimy – kvinta je tedy vynechána. Takový rozvod probíhá tedy takovým způsobem:

S: f^2 e^2
A: g^1 g^1
T: h c^1
B: g c

Použití neúplného D^7 se nepředepisuje a je na osobním uvážení. Pozor! Nepoužívat před VI stupněm!

c) S odchylkou: Použijeme úplný D^7 . Citlivý tón má tendenci stoupat, septima klesat. Podle toho, kde se tyto tóny nachází, použijeme jednu ze dvou odchylek: a) citlivý tón bude klesat, b) septima bude stoupat.

Ad a) Citlivý tón bude při rozvodu D^7 do T klesat právě tehdy, když bude ve středních hlasech (= alt, tenor).

S: d^2 c^2
A: f^1 e^1
T: h g
B: g c

Ad b) Septima bude při rozvodu D^7 do T stoupat právě tehdy, když bude niž než citlivý tón (v široké harmonii připadá v úvahu pouze tenor).

S: h^1 c^2
A: d^1 e^1
T: f g
B: G c

Obraty D^7 jsou D_5^6 , D_3^4 , D^2 . Při nástupu platí totéž jako u D^7 . Na **základní tón** a **septimu** od tohoto základního tónu nastupujeme stranným nebo protipohybem. Je třeba si uvědomit, že základní tón u obrátů není v basu. Je to logické, ale... zkušenost mi velí tento fakt zdůraznit. Máme tedy třeba následující tvar D_3^4 a D^2 :

S: f^2 7	S: h^1
A: g^1 ZT	A: d^1
T: h	T: g ZT
B: d	B: f 7

Tóny, na které je nutno nastoupit stranným nebo protipohybem jsou označeny¹.

Rozvod do T i VI stupně probíhá bez výjimek pravidelně = citlivý tón stoupá, septima klesá. Co je v dané tónině citlivý tón bývá jasné, někdy dělá problém pojem „septima“, která je toutéž septimou, na kterou jsme nastupovali předepsaným způsobem – tedy septima od základního,

¹ Podobné příklady doporučuji přepsat do not, ale zkusit si uvedené tvary představit i bez zápisu.

nikoli basového, tónu akordu. Nejedna student v takovém případě statečně hledá septimu od basového tónu a když ji nenachází, propadá zcela zbytečně malomyslnosti.